هەندێ شتی سەیر.. نەوزاد بەندی

— یەکەم —

جاران، لە ئەوروپای کۆندا، گۆڕەپانی ڕۆمانیی هەبووە کە ئەمە ناومان لێناوە شانۆی ڕۆمانیی و لە پارکی هەواری شاردا، بیناکەپیمان کردووە .. لەو گۆڕەپانانەی ڕۆماندا، دوو کۆیلەی بەهێزی ڕەشپێست بە شەڕ دەدران و ..بینەرەکی زۆر تەماشایان دەکردن و قوماریان لەسەر دەکردن، لە پێشی بینەراندا، پاشا و ژنی پاشا و کچی پاشا و کاربەدەستە باڵاکان ئامادە دەبوون..
شەڕی ئەو دوو جەنگاوەرە بە مردن کۆتایی دەهات یان ئەگەیشتنە سنوورەکانی مردن..
ئەگەر ئەمڕۆ تەماشای وەرزشەکان و بە تایبەت وەرزشی فتبۆڵی جیهانیی بکەین، هەست ئەکەین ساڵ به ساڵ، ڕەشپێستەکان جێگای سپی پێستی هەڵبژاردەی ووڵاتان و یانە ئەوروپییە بەناوبانگەکان ئەگرنەوە، تەماشا ئەکەین هەڵبژاردەی فتبۆڵی ووڵاتانی ئەوروپا، زۆرینەیان ڕەشپێستی ئەفەریقیی و ئەمەریکای لاتینیین .. یانەکانیش بە هەمان شێوە ..
ئایا ئەم دەخە درێژکراوەی شەڕە کوشندەکانی ڕۆمانی کۆن نییە؟ هەتا بە تەماشاکەران زیاد ئەکەن و قومارکردن لەسەر ئەنجامی یارییەکان گەورەتر ئەبن .. بازرگانیکردن بەم یارییانەوە زیاتر دەبێت و دەگاتە تریلیۆنەها دۆلار، لە بەرامبەردا ڕۆژ بە ڕۆژ یاریزانی ڕەشپێست دەنێ مەیدانەکانەوە .. هەتا ڕادەی مردن خۆیان ماندوو دەکەن، بە ئەوەی نرخەکانیان لە یانە بەناوبانگەکانی ئەوروپادا بەرزتر بێتەوە .. وەک کۆیلەکانی جاران، کڕین و فرۆشتنیان پێوە دەکەن، ئەو پارەیەی کە دەیاندەنە زۆر زۆر کەمترە لەو پارەیەی کە بە ڕیکلام و تکت و تۆڕی میدیایی پێیان پەیدا دەکەن.. لەوەیش ناخۆشتر، کاتێ بە هۆی پێکدادان و بریندار بوون و هەڵکشانی تەمەنیانەوە، ئاستی هێز و توانایان دادەبەزێت، پەڕاوێز و بەرەڵڵا دەکرێن، بەیێ زۆرینەیان لە دوای ئەوە ئاڵودەی مادە هۆشبەرەکان ئەبن.. ئەبنە بنێشتە خۆشەی دەمی جەماوەر و کەناڵە وەرزشییەکان ..
هەمووان ڕۆناڵدینۆمان بینی، کە چۆن بە هۆکاری کەسیی، لە یانەکان دوور خرایەوە و پاشان بە کەیسی تاوانکاریی ڕووبەڕووی دادگاکان کرایەوە ..یان حاتەم بن عەرەفە بە هۆی سەربەخۆیی و نەتەوە و ئایینەکەیەوە، پەڕاوێز دەخرێت لە کاتێکدا ئاستی هونەریی لە لیۆنێل میسی بەرزتر بوو ..

وەک چۆن مناڵ لە دایک دوور دەخرێتەوە، ئاوا بە کڕین و فرۆشتن لە یانەیەکەوە بۆ یانەیەک، بە گریان و فیغانەوە دوور دەخرێنەوە..
ئایا ئەمەی لە مەیدانی فتبوڵدا ئەگوزەرێ، فەرژنی تازەی شەڕی خوێناوی ڕەپێستەکانی مەیدانی ڕۆمانیی کۆن نییە؟

—— دووەم ——

یەکێک لە نەریتەکانی کۆڵۆنیالیزمی جیهانیی، سەرقاڵکردنی کۆمەڵگا قوربانییەکانەتی بە کێشە و بابەتی لاوەکییەوە بۆ ئەوەی کێشەی نەتەوایەتیی و ئابوریی نیشتمانیی و زانست و کولتووریی میللییان لە بیر بچێتەوە ..هەتا زۆرترین کات و قۆناغ، بە ژێر چەپۆکیی بمێننەوە ..بێ گومان ئەم سیستەمە ستەمکارە، لە ڕێگای سیمبوڵ و کاراکتەرە ناودارەکانی کۆمەڵگاکانەوە، ئەم سەرقاڵکردنەی کۆمەڵگاکان بە ئەنجام دەگەیەنن، ئەو سیمبوڵانەی کە فرانتز فانون لە کتێبی ئەشکەنجەدەرانی زەویدا بە بۆژوازییەکانی نیشتمانیی پێیناسەی کردوون.
بۆ نمونە لای خۆمان، کەسمان ناپرسین بۆچی کاتێ حیزبێ بۆرژوا نیشتمانییەکان هاتنە سەر حازریی، دوای ئەوەی ئەمەریکا و هاوئاوازەکانی سیستمی بەعسیان لە عێراق و کوردستاندا پێچایەوە ..
ناپرسین بۆچی ئەم سیستەمە بۆرژوا نیشتمانییە عەشایەرییانە، هەزاران پاسی حکومیی گواستنەوەی هاووڵاتیان تاڵان و بڕۆ و سەرنگون کرد ..مەسڵەحەی گواستنەوەی هاووڵاتیان، کە دەزگایەکی حوکومیی بوو، هەڵوەشێنرایەوە و فەرمانگە و گۆڕەپانە فراوانەکانیان داگیرکران و چوونە بەرژەوەندیی حیزبە نیشتمانییە بۆرژواکانەوە..
ئەمە بۆچی ؟ بۆچی پاس و ئامانەی حوکومیی لە ڕیشەوە هەڵبکەنرێت لە کاتێکدا ڕووکارێکی شارستانییە و هاووڵاتیان ئەگوێزێتەوە لە نێوان گەڕەکەکاندا؟ ئەمە چ تاوان و هەڵەیەکی تێدایه وا بەو جۆرە لە ڕەگ و ڕیشە هەڵکێشران ؟
لە ڕاستیدا سیاسەتی نوێی کۆڵۆنیالیستەکان وەک ئایفەن وایە، ئەو ئامێرە بچووکەی کە ئیشی زیاتر لە بیست ئامێری گەورەت بۆ ئەکات، بە هەمان شێوە سیاسەتی نوێیان یەک ڕەهەند نییە و فرە ڕەهەندە ..
نەهێشتنی پاس و ئامانەی گواستنەوەی هاووڵاتیان لە هەرێمی کوردستاندا، لەبەر ئەم هۆکارانە بوو :
١ / سەرقاڵکردنی زۆرینەی هاووڵاتیان بە مۆڵەتی شۆفێریی و کڕینی ئوتومبیلی تایبەت و .. وەستان لە سەرەی بەنزین و ..تازەکردنەوەی ساڵانە و ..باج و .. کامێرای تیژڕەویی ..هەوڵدان بۆ دابینکردنی

پارک و کڕینی ڕۆن و تایە و.. گۆڕینی بە مۆدێلێکی تازەتر و ..مامەڵەی گۆڕین و ..قەڵەباڵغیی دادنوس و فەرمانگە ی هات و چۆ و عەریزە نوس ..

بەو شێوەیە زۆرینەی هاووڵاتیان سەرقاڵ دەبن بە ئوتومبیلێکەوە، کە ئەگەر توشی ڕوداوی هات و چۆ نەبێ و کەمئەندام نەبێ، لە باشترین حاڵەتا ئەبێ بەردەوام سەرقاڵیی نوێکردنەوە و نۆژەنکردنەوەی بێت ..ئیتر هاووڵاتییەک دروست ئەبێ کە ئاگای لە سامانی نەتەوایەتیی و ڕیفۆرمیی سیاسیی و پرسی داگیرکردنی ووڵات نامێنێ، چونکە ئەو ئامێرێکی گەیاندنی تایبەتی توش بووە کە بەردەوام داوای ڕۆن و بەنزین و نۆژەنکردنەوەی لێ دەکات..چونکە ئەو خۆی ئەبێتە مەسڵەحەی گواستنەوە، واتا بە هۆی ئامێرێکی گەیاندنەوە، کەسەکانیش ئەبنە ڕۆبۆت و ئامێری خەمگین و سەرقاڵ و بێ ئینتیما و خەواڵوو ماندوو ..

/٢ ناردنی ئوتومبیلی لەکارکەوتوو، پیاکێشراو و بێ کوالێتیی بۆ ئەو ووڵاتانە و کردنیان بە گۆڕستانی ئوتومبیلە بێ متمانە و کۆن و تێکشکاو و بڕراوەکانیان.

٣ / ه□□مزینی بەشێکی زۆر لە داهاتی هاووڵاتیان لە ڕێی هەناردەکردنی جۆرەها مۆدێل و جۆری ئوتومبیل لە هەموو کۆمپانیاکانی جیهانەوە بە بێ گوێدانە ڕێژەی تەندروستی ئوتومبیل ..بە بێ گوێدانە ئاستی ڕێگا و بان و پرد لە وڵاتەکەدا .. لە لایەک بۆرژوای ناوخۆ، لە ڕێی فرۆشتنی تابلۆ و داهاتی گومرگ بە ملیارەها دۆلار قازانج دەکات، لە لایەکی تریش کۆمپانیا بێگانەکانی ئوتومبیلیش بە ملیارەها دۆلار قازانج دەکەن، ئیتر کێشەی ئەوان نییە شەقامەکانی شارەکان سیخناخ بن لە جۆرەها ئوتومبیلی بێ کوالێتیی و ..ووڵات ببێتە گەراجێکی گەورەی ئوتومبیل ..گرنگ نییە بەلایانەوە ساڵانە هەزاران کەس بە ڕووداوی هات و چۆ بمرن و کەمئەندام بن.. گرنگ نییە کۆمەڵگا هەموویان ببنە شۆفێر

گرنگ نییە هەوا بە دوکەڵ و کانزا قورسەکان پیس بن و ڕێژەی نەخۆشییەکانی شێرپەنجە و نەخۆشییە درێژ خایەنەکان زور بن.. یان تەنانەت ئەو دیاردەی نەخۆشخستنەی کۆمەڵگایش دەکرێتە بزنسێکی چەور و ..بە ملیارەها دۆلار دەرمان هاوردە دەکرێت و ساغ دەکرێتەوە ..

/٥فرۆشتنی بەنزین و پێداویستیەکانی ئوتومبیل، کە ئەویش گەورەترین بازرگانییە بە تایبەت لە ووڵاتێکی نەوتیی وەک لای خۆماندا، نەوت لە ژێر زەوی دەربێنە و بیفرۆشە بە ملیۆنەها ئوتومبیل کە شەو و ڕۆژ لە کار و سوڕانەوەدان.

/٦ دانانی جۆرەها باج و سەرانە و لێبڕینی سەیر، کە (کۆمەڵگای شۆفێر) ی پێ ناچار دەکرێت هەموو جۆرە ڕەزامەندیی و ملکەچییەک

نیشان بدات، چونکە ئەو ئیدی شۆفێرە و ڕۆژانە بە بێ شۆفێریی ژیانی
ئەوەستێت و ناتوانێ بەردەوام بێ، ئەمەیش باشترین ئەنجامێکە دەستی
کۆمپانیا کۆڵۆنیالیستەکان کەوتبێ، کۆمەڵگای شۆفێر و ئاڵودەی ناو
ئوتومبیلەکان، ڕێک وەک ئەو منداڵانەی بە لەعابە ڕەنگا و ڕەنگەکان
سەرقاڵ ئەکرێن، ترسی شۆڕش و ڕیفۆرم و ڕێپێوانی ناڕەزاییان لێ
ناکرێ.
ئەمڕۆ مامۆستای ئاینیی و پاقلە فرۆش و پزیشک و پڕۆفیسۆری زانکۆ و
جوتیار و دانساز و هەموو چین و توێژەکان، شۆفێرن .. ئەمڕۆ هەموو
هاووڵاتییەک ئەبێ لە تەمەنی هەژدە ساڵیدا مۆڵەتی لێخۆڕینی
ئوتومبیل
لە باخەڵیدا بێ ئەگینا وەک بێ دەست و قاچ و کەمئەندام تەماشا
ئەکرێت..
لە کاتێکدا چل ساڵ پێش ئێستا ، لە کۆڵانێکدا یەک ئوتومبیلی
تایبەت هەبوو، ئەویش هی بازرگانێکی ناودار بوو..هەوا پاک و
□وداوی هات و چۆ دەگمەن بوو..بە شەقامەکانیشدا ئامانەی حوکومیی
ئەهاتن و ئەچوون، هاووڵاتیان ئەگواستەوە ..وەک هەر ووڵاتێکی
تر کە هەست ئەکەیت وەزارەتی پلاندانی تێدایە و ..ناهێڵێ ڕوخساری
شارستانێتیی بشێوێت.

ـــ سێیەم ـــ

ئێستا دیاردەیەکی شارستانیی جوان لە پارکەکاندا هەست پێدەکەم،
گەنج و پیر، پیاو و ژن، به بەیانیان یان بە عەسراندا، بە
بە کالە و جلی وەرزشییەوە، ڕێڕۆیشتن ئەکەن، بە هێواشیی یان بە
خێرایی، تیایشیاندایە بە ڕاکردن ڕێگاکان ئەبڕن..
منیش لەگەڵ هاوڕێیەکمدا، تاریک و ڕوونی ڕۆژانی سێشەممە و هەینی
ئەچینە سەر شاخی گۆیژە .. زۆربەی عەسرانیش لە پارکی ئازادی یەک
دوو سەعات ڕێڕۆیشتن ئەکەین..
هەمان کات زۆربەی عەسر، لوتمان بە لوتی کابرایەکدا ئەتەقێ، کە
خاوەن موەلیدەی گەڕەکێکی نزیک پارکی ئازادییە و .. لەوەتەی
ئەیناسین، ڕانک و چۆغەیەکی چوار فەسڵی ڕەشی دێز و جامانەیەکی
قوتی بەستووە و ..ئێواران کە لە پارک دێینەوە، لوتمان بە لوتیدا
ئەتەقێ و سڵاوێک ئەکا و ئێمەیش سڵاوەکەی بۆ ئەسێنینەوە .. ئەو
ئەچێ بۆ مزگەوت بۆ نوێژی مەغریب و ئێمەیش یان ئەچین یان
نوێژەکەمان ئەبەینەوە بۆ ماڵەوە لەبەر ئەوەی نەوەکو بۆنی عەرەقێک
کە لە وەرزشدا کردبوومانەوە، نوێژخوێنان بێزار بکات..
هاتنی گەرمای لە پڕ، وای کرد جلی وەرزشی تەنک و کالەی تۆڕ و

چاویلکەی دژەخۆر و کاسکێت بپۆشین، لەو حاڵەدا، کابرای چەغە و ڕانک دەزی جامانە قوتم بینی، من ماندوو، ئەو تەڕ خەو، تەماشایەکی کردم ، ووتم با من ئەمجارە سڵاوێکی لێبکەم.. سڵاوەکەی سەندمەوە و لەگەڵیدا ووتی : خوا بە حورمەتت نەکات !!

لە ڕێگا زۆر بیرم کردەوە، لەم ڕستەیەی کە یەکەمجارە گوێم لێ بێ و ..لەوەیش سەیرتر لەگەڵ سڵاودا، هەر نەووتراوە ..

باشە ئەم کابرایە بۆچی وای ووت؟؟ لەبەر ئەوەی من تەمەنێکم هەیە و جل و بەرگی وەرزشی و کالە و ڕەنگی کراوەم پۆشیوە؟ لەبەر ئەوەی کاسکێت و کاتژمێری تایمێری سمارتم لە مەچەکدایە ؟ خۆیشی ساڵەهای ساڵ ئەم چەغە و ڕانکە ڕەشە دەزە و ئەو جامانە قوتەی بەستووە و ..

چەندە گۆڕانکاریی لە سیستمیی فەرمانڕەوایدا ئەستەمە، گۆڕانکاریش لەو پێستی گایەدا، دە ئەوەندە زەحمەتە ؟

وادیارە ئەم کابرایە تراکسودەک و کالەیەک و کاسکێتەک بە بە حورمەتیی تێگەیشتووە یاخود بە کەرەستەکانی بێحورمەتیی تێگەیشتووە، بۆیە ئەڵێت خوا بە حورمەتت نەکات ..

باشە ئەوە بوونایە چیتان پێ دەووت؟ وەک من پێتان ئەووت سوپاس یان بەدەنگ ئەبوون یان ڕێگاتان لێ دەگرت و پێتان ئەووت مەقسەدت چییە لەو قسە قۆڕە ؟ لە چی شتە بۆن و تامی بەحورمەتیت کرد وا دەعای بە دەکەیت ؟

هەر کامێکیان بکەیت، هەر هەڵەیە، چونکە بە هەر گۆشەیەک لە زەنگاوەک بدەیت تەنها خەت پیس ئەبیت..

ئەوەندە هەیە زۆر پەشیمان بووم کە چەندین ساڵە من سڵاو لە تەنەکەی خۆڵەک ئەکەم، کە سیخناخە لە مشەخۆر و دەرد و نەخۆشیی دەروونیی ..سیخناخە لە بەکتریا و ڤایرەس و دەرد و بەڵای ناگەهان ..

بڕیارمان دا ئیتر بە هەتاهەتایە نە بەو ڕێگایەدا بڕۆین و نە لەو مزگەوتەیش نوێژ بکەین .